

УДК 330.341.2:330.15

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-21>

Євчук Х.-І. В.

*аспірантка кафедри економічної теорії,
менеджменту і адміністрування
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Yevchuk Khrystyna-Iryna

*PhD Student in the Department of Economic Theory,
Management and Administration
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Анотація. У статті розглянуто головні аспекти управління відходами виробництва продукції сільського господарства в Європейському Союзі (ЄС). За об'єкт досліджень взято законодавчі та інституційні бази управління відходами в країнах ЄС. Визначено головні нормативно-правові аспекти управління відходами виробництва продукції сільського господарства в ЄС. Побудовано схему управління відходами сільського господарства в ЄС. Розглянуто основні проблеми управління сільськогосподарськими продуктами: зменшення економічної ефективності підприємств, які займаються переробкою, та культури управління відходами в суспільстві. Проведено аналіз головних ризиків усіх підходів до управління відходами виробництва продукції сільського господарства в Європейському Союзі. Детально розглядаємо проектні гранти та локальні підтримки розвитку управління відходами виробництва продукції в Європейському Союзі.

Ключові слова: управління відходами, переробка, сільськогосподарські відходи, біопаливо, Європейська екологічна агенція.

Вступ та постановка проблеми. Відходи виробництва продукції сільського господарства є доволі різноманітними, вони являють собою залишки різних форм вирощування та споживання фруктів, овочів, м'яса та риби. Відходи виробництва продукції сільського господарства залишаються після циклу виробництва і самі по собі для підприємства є неприбутковими, оскільки витрати на їх збирання, транспортування і зберігання для більшості підприємств є більшими, ніж їхні вартість. Таким чином, економічна ефективність підприємств, які управляють та переробляють відходи виробництва, докорінно знижується [1]. Важливо визначити головні підходи до управ-

ління відходами виробництва продукції сільського господарства та досвід їх застосування в Європейському Союзі (ЄС). Актуальним є досвід розв'язання проблем низької економічної ефективності переробки відходів через інвестування та грантові програми міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню теоретичних та практичних проблем управління відходами виробництва продукції сільського господарства присвячено достатньо робіт вітчизняних та зарубіжних авторів. У контексті цих досліджень висвітлено методичні підходи до вирішення проблем управління відходами та інвестування альтернативних методів переробки.

Розвиток управління відходами досліджувався в працях таких зарубіжних науковців, як Д. Орхон, А. Малік, Е. Громан, Ч. Полпрасерт, Т. Кооттатеп. Світовий досвід управління відходами є об'єктом дослідження таких вітчизняних авторів, як Р. Білоскурський, В. Григорків, С. Голубка, В. Голян, Ю. Лопатинський, Ю. Туниця. У своїх роботах Р. Білоскурський розглядає основні цілі еколого-економічного розвитку для країн ЄС та виокремлює можливості впровадження біогазових установок для утилізації відходів [2, с. 287–295], здійснює аналіз механізмів державного регулювання системи управління відходами виробництва продукції [3, с. 14–27]. В. Голян здійснює аналіз прямих і непрямих стимулів імплементації управління відходами на всіх рівнях відповідальності [4, с. 5–12]. Дослідження С. Голубки стосуються фінансових аспектів забезпечення управління відходами [5, с. 437–445].

Отже, процеси управління відходами досліджено достатньо добре. Разом із тим процеси управління відходами виробництва продукції сільського господарства загалом та передовий європейський досвід зокрема потребують додаткового уточнення та деталізації.

Метою даної роботи є критичний огляд головних інституцій управління відходами в ЄС, визначення головної моделі управління та оцінки якості управління відходами в ЄС, деталізація головних нормативно-правових законодавчих основ управління відходами продукції сільського господарства в ЄС.

Результати дослідження.

Сьогодні в ЄС є сім головних інституцій влади, які регулюють управління відходами на різних рівнях. На рівні законодавчої влади базиси управління відходами визначаються ЄС та Європейським Парламентом, до якого входить Європейська екологічна агенція (European Environment Agency – EEA) [6]. У своєму щорічному звіті Європейська екологічна агенція зауважує, що головна мета управління відходами – забезпечення інформаційної політики у сфері відходів та матеріальних ресурсів через значення даних, моделювання, інформаційні індикатори та наукову думку у близькій співпраці з Євростатом. Загалом Європейська екологічна агенція визначає п'ять індикаторів ефективності:

- інформативний індикатор – відображає збір та поширення інформації про національну політику щодо відходів. Велику частку в даному індикаторі займають системи збору, запису та аналізу потоків вироблення та переробки відходів;

- індикатор підтримки – демонструє, наскільки сильно країни – члени ЄС інтегрують систему управління відходами у своїй країні, а також передбачає збір та передачу інформації кожної країни до бази даних ЄС;

- індикатор своєчасності – демонструє, наскільки швидко та якісно країни – члени ЄС обробили дані щодо управління відходами;

- індикатор інтеграції – відображає, наскільки система Європейської екологічної агенції інтегрована та вдосконалена в певній країні та наскільки вона відповідає потребам користувачів відповідно до політики відходів;

- індикатор ефективності – демонструє обґрунтовані, своєчасні та пов'язані з політикою відходів показники, які також включають у себе тенденції росту, прогресу та реалізації політики щодо управління відходами [7, с. 48–65].

У Договорі про ЄС прописано головні цілі та умови щодо захисту середовища. Зокрема, у ст. 130 прописано головні засади екологічної політики [8, с. 30]:

- збереження, захист та поліпшення якості навколишнього середовища;

- захист здоров'я людини;

- розумне та раціональне використання природних ресурсів;

- сприяння заходам на міжнародному рівні для боротьби з регіональними чи світовими екологічними проблемами.

У ч. 3 ст. 130 Договору про ЄС прописано інформаційні засади свободи інформації щодо збереження екологічного середовища, більшість з яких на нині виконує Європейська екологічна агенція [8, с. 31]. Головними нормативно-правовими актами з управління відходами є:

1. Директива 2008/98/EU Європейського Парламенту та ЄС щодо відходів. У ч. 1 ст. 2 встановлено заходи щодо охорони збереження середовища та захисту здоров'я людини завдяки запобіганню або зменшенню негативних наслідків впливу утворення та поводження з відходами та виробництвом. Загалом пунктом f прописано управління відходами сільського господарства, такими як «... фекальні речовини, солома та інші природні небезпечні сільськогосподарські чи лісові матеріали, що використовуються у сільському господарстві, лісовому господарстві або для виробництва енергії з такої біомаси шляхом процесів чи методів, які не шкодять навколишньому середовищу та не загрожують здоров'ю людини» [9].

2. Директива 2010/75/EU Європейського Парламенту та ЄС про індустріальні викиди, головна ціль якої прописана як «...правила щодо комплексного запобігання та контролю забруднення, що виникає внаслідок промислової діяльності». Вона також установлює правила, розроблені для запобігання або, де це неможливо, зменшення викидів у повітря, воду та землю та зниження утворення відходів, щоб досягти високого рівня охорони навколишнього середовища у цілому. Своєю чергою, у п. 31 прописано, що до відходів, які утворюють індустріальні викиди, відносяться біомасні відходи. Зокрема, у п. 31а виносяться продукти та речовини сільського господарства або лісового господарства, які можуть бути використані як паливо для відновлення енергетичного вмісту, а в пункті 31b – продукти рослинного походження аграрної сфери [10].

3. Директива 2009/28/EC Європейського Парламенту та ЄС про заохочення використання енергії з відновлюваних джерел та внесення змін, головна ціль яких – управління Європейською енергетичною системою та мінімізація викидів через відновлювальні джерела в майбутньому. У п. 12 даної Директиви також зазначено, що використання відходів сільського господарства має значний зберігаючий потенціал та нову можливість виробництва газу зелених господарств для фермерів. Також дана директива опирається на цілі та визначення про біогазову відновлювальну енергію Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (Food and Agriculture Organisation of the United Nations) [11].

До інституцій виконавчої та регуляторної політики ЄС із питань управління відходами входить Європейська Комісія. На базі Європейської Комісії створений Департамент сільського господарства та розвитку сільської місцевості, який регулює основні аспекти роботи сільського господарства. Департамент прописав основну регуляторну політику ЄС, яка має назву «Спільна сільськогосподарська політика ЄС» (Common Agricultural Policy, CAP) та на базі якої регулюються головні засади ведення малого, середнього та великого агробізнесу в ЄС [12].

Заснована в 1962 р. Спільна сільськогосподарська політика регулює головні базиси роботи сільського виробництва. Зокрема, у пункті Аграрної сфери та біоенергетики Спільної сільськогосподарської політики регулюються головні базиси управління відходами. Дана політика регулює відходи сільського виробництва незалежно

від кінцевого використання. Фермери, які отримують дотації від Європейської Комісії, зобов'язуються дотримуватися норм управління відходами сільського господарства та охорони навколишнього середовища. Також дана політика дає визначення біоенергетики як «попередній результат перетворення ресурсів біомаси, такої як дерева, рослини, сільськогосподарські/лісові залишки та міські відходи, в енергоносії, включаючи тепло, електроенергію та транспортне паливо» [13].

Свою чергою, у Департаменті енергетики ЄС, у предметі відновлювальної енергетики директиви 2009/28/ЄС пункту 12, прописано, що «...використання сільськогосподарських відходів для виробництва біогазу має значний потенціал, високі екологічні переваги щодо виробництва тепла та електроенергії, а також використання його як біопалива. Біогазові установки можуть істотно сприяти сталому розвитку в сільській місцевості та пропонувати фермерам нові можливості доходу внаслідок їх децентралізованої природи та регіональної структури інвестицій» [14]. На базі законодавства ЄС можна сказати, що на управління відходами продукції сільського виробництва впливають такі державні чинники, як договори, директиви, спільні політики та постанови, щорічні програми підтримки сільського господарства (рис. 1).

Один із найбільш популярних методів управління відходами в ЄС, який першочергово потрібно впровадити в Україні, – розділення рідких та твердих сільськогосподарських відходів із подальшим осушенням та компостуванням їх у системах фертерелізації. Сьогодні ці системи досить широко розповсюджені та інноваційно розвинені, що призвело до великої кількості технологічних новинок у галузі фертерелізації. Набирає популярності метанове бродіння. Нині в Німеччині функціонує понад 7 тис біогазових установок, й їхня кількість невинно зростає [12].

Проблеми голоду, надмірного споживання та накопичення відходів призвели до створення у 1945 р. Продоволь-

чої та Сільськогосподарської Організації Об'єднаних Націй (Food and Agriculture Organization UN, FAO UN). У структурі своїх програм організація має відділення Сільськогосподарських продуктів для міста. На базі цього відділення створено підрозділ екологічного середовища та здоров'я, що відповідає за управління відходами, які поділяються на тверді відходи та використані водні відходи. Під егідою даних підрозділів організація проводить фінансування та навчання в різних країнах світу на тему управління відходами. Так, була прописана та профінансована програма переробки твердих побутових відходів у містах. Загалом організація взяла концепцію підходу до контролю управління виробництвом продукції сільського господарства через локальні системи та стратегії розвитку і грантування, беручи до уваги законодавство кожної країни окремо [15].

Згідно з політикою Продовольчої та Сільськогосподарської організації ООН (ПСО ООН), стале землеробство невідмінно провокує тверді побутові відходи, через що тверді відходи повторно використовуються шляхом компостування. Також це допомагає забезпечити фермерські господарства добривами і зменшує забруднення стічних вод. Саме тому коспостні установки пропагуються ПСО ООН, і ще в 1995 р. була прописана стала стратегія розвитку управління твердими відходами, яка являє собою підхід, що називається «Діамант управління відходами». Суть діаманту полягає у взаємозв'язку його чотирьох головних складників: споживач, бізнес, спонсори та держава.

Головна ціль моделі «Діамант управління відходами» – побудова локальної омніканальної інституції управління відходами, яка буде циклічною на місцевому рівні та досягатиме поставлених результатів управління відходами. На кожному зі своїх рівнів учасники системи мають нести відповідальність та контролюватися певними органами. Загалом модель «Діамант управління відходами» продумана, щоб об'єднати головні складники через такі метрики, як:

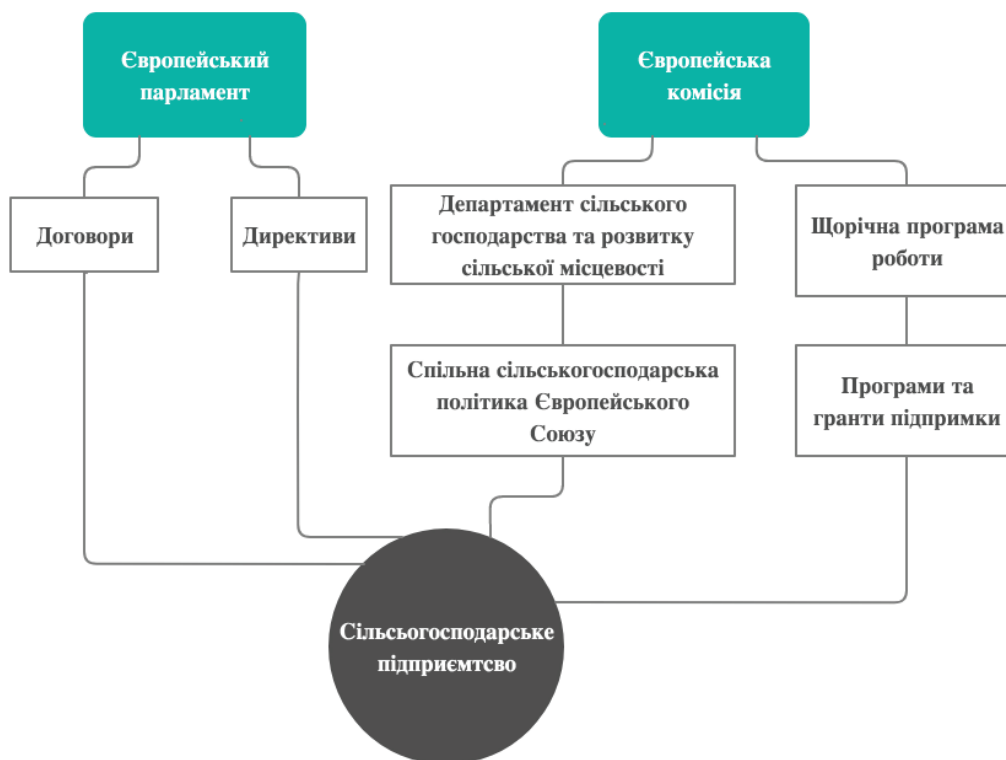

Рис. 1. Схема управління відходами сільськогосподарського виробництва в ЄС

Джерело: авторська розробка

- користувачі – через менеджмент управління відходами користувачі повинні змінити культуру поведінки;
- бізнес – малий та середній бізнес має допомагати інтеграції управління відходами через створення безпечних туалетів, сортування пластику та забезпечення сортувальними контейнерами населення;
- спонсори – це мікрофінансові інституції та інвестори, які кредитують та збільшують ринкові можливості компаній, що виконують умови програми управління відходами;
- держава – забезпечує відповідальність за запровадження та оновлення законодавчих регуляторів, які регламентують відносини між іншими складниками моделі [16].

Після створення цієї моделі ООН також запровадила сертифікацію Certification for Digestate Based on Food Waste, яка передбачає перевірку сільськогосподарських підприємств на управління відходами. Дана сертифікація була запроваджена у Швеції з 2001 р. [17].

Таким чином, можна виділити головні важелі управління відходами та ризики, на яких слід сфокусувати увагу в подальшому розробленні управління відходами виробництва продукції сільськогосподарства (табл. 1).

Висновки. Отже, результати дослідження показали вагоме значення ефективного управління відходами виробництва продукції сільських господарств в ЄС. Проектні гранти та локальні стратегії розвитку, які погоджено міжнародними інституціями та Європейською Комісією, виступають сучасним видом управління відходами. Присутні в інституціях ЄС важелі впливу на сільськогосподарські підприємства відповідають рівню розвитку переробки продукції сільськогосподарства в ЄС, а налагоджена система адміністрування робить цей розвиток сталим протягом років. Зазначимо, що система управління відходами виробництва продукції сільськогосподарства ЄС має стати базовою моделлю для подальшої адаптації та імплементації в Україні.

Таблиця 1

Пріоритетні важелі управління відходами та ризики їх імплементації в ЄС

№	Важіль управління	Ризики
1	Грантування/кредитування програм запуску переробних установок на підприємствах	- недоцільне використання коштів; - високі витрати на один проєкт; - нешвидкий результат; - низький рівень боротьби з проблемою управління відходами за межами певного виробництва; - низький рівень обізнаності підприємств в утилізації відходів; - низький рівень економічної ефективності утилізації
2	Інформаційне забезпечення державних органів для проведення роботи з людьми	- низький рівень громадянської свідомості; - низька ефективність на першому циклі виробництва відходів продукції сільськогосподарства
3	Нормативно-правові акти та закони	- недосконало прописані закони, які не регулюють певні види відходів; - немає прописаного механізму управління відходами від початку їх виробництва до моменту їх утилізації; - не створено загального державного класифікатора відходів із приписом можливої утилізації; - не прописаний загальний процес утилізації; - немає загального контролюючого органу влади, який повинен відслідковувати правильність управління відходами; - не прописані максимуми виробітки відходів
4	Організації та агенції	- низький рівень прямих важелів впливу на підприємство; - низький рівень розроблення регулювання державних моделей управління відходами
5	Міські стратегії розвитку	- малі фінансові можливості підтримки бізнесу; - низький рівень управління водним забрудненням

Джерело: авторська розробка

Список використаних джерел:

1. Борнес Г., Фронліч Т., 2019. Канада виробляє найбільше відходів у світі. URL : <https://www.usatoday.com/story/money/2019/07/12/canada-united-state-s-worlds-biggest-producers-of-waste/39534923> (дата звернення: 20.11.2019).
2. Білоскурський Р. Еколого-економічні актуалітети в системі розвитку інституціонального середовища України. Київ : Національна академія управління, 2017. 324 с.
3. Білоскурський Р. Механізми державного регулювання в системі еколого-економічного розвитку України. *Український журнал прикладної економіки*. 2017. Т. 2. Вип. 1. С. 14–27.
4. Голян В.А. Інвестування проєктів переробки відходів в умовах децентралізації: сучасний стан та пріоритети. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 5–12.
5. Голубка С., Штулер І., Білоскурський Р. Фінансування дій з екологічного та економічного розвитку в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. С. 437–445.
6. Інсам Х. Поводження з сільськогосподарськими відходами в Європі з акцентом на анаеробне травлення. Університет Інсбрука, 2014. С. 13–17.
7. Європейське агентство з навколишнього середовища. Консолідований річний звіт про діяльність. 2017. С. 156.
8. Договір про Європейський Союз, 1965. *Офіційний вісник Європейських Співтовариств*. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN> (дата звернення: 20.11.2019).
9. Директива 2009/28/ЄС про відходи та скасування деяких Директив. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2008. URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0098&qid=15745170784_32&from=EN (дата звернення: 20.11.2019).
10. Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (комплексне запобігання та контроль забруднення). *Офіційний журнал Європейського Союзу*. 2010. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0075&qid=1574517946030&from=EN> (дата звернення: 20.11.2019).

11. Директива 2009/28/ЄС про заохочення використання енергії з відновлюваних джерел та внесення змін та згодом скасування Директив 2001/77 / ЄС та 2003/30/ЄС. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2009. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&qid=1574521730411&from=EN> (дата звернення: 23.11.2019).
12. Цілі спільної сільськогосподарської політики. URL : https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en (дата звернення: 20.11.2019).
13. Сільське господарство та біоенергетика. *Європейська Комісія*. URL : https://ec.europa.eu/agriculture/bioenergy_en (дата звернення: 24.11.2019).
14. Директива 2009/28/ЄС Європейського Парламенту та Ради. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2009. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&from=EN> (дата звернення: 25.11.2019).
15. Поводження з твердими відходами. *Продовольча та сільськогосподарська організація*. URL : <http://www.fao.org/fcitenvironment-health/solid-waste/en/> (дата звернення: 20.11.2019).
16. Модель Діаманту переробки. URL : <https://www.waste.nl/approach/> (дата звернення: 24.11.2019).
17. Сертифікація на переварювання на основі харчових відходів. *Продовольча та сільськогосподарська організація*. URL : <http://www.fao.org/nr/sustainability/despilfarro-de-alimentos/base-de-datos/projects-detail/es/c/133915/> (дата звернення: 27.11.2019).

References:

1. Byrnes H. and Frohlich T. C. (2019) Canada produces the most waste in the world. Available at: <https://www.usatoday.com/story/money/2019/07/12/canada-united-states-worlds-biggest-producers-of-waste/39534923/> (accessed - 20.11.2019).
2. Biloskurskyj R. (2017) [Ecological and economic updates in the development of the institutional enterprise of Ukraine] *Ekologho-ekonomichni aktualitiy v systemi rozvytku instytucionaljnogho seredovyshha Ukrainy / R. B. Kyjiv: VNZ "Nacionaljna Akademiya Upravlinnja"*. pp. 324.
3. Biloskurskyj R. (2017) [Mechanisms of state regulation in the system of ecological and economic development of Ukraine.] *Mekhanizmy derzhavnogho rehuljuvannja v systemi ekologho-ekonomichnogho rozvytku Ukrainy. – Ukrainjskyj zhurnal prykladnoji ekonomiky*. Tom 2, Vol. 1. pp. 14–27
4. Gholjan V.A. (2018) [Investing Waste Recycling Projects in a Decentralized Environment: Current State and Priorities] *Investuvannja proektiv pererobky vidkhodiv v umovakh decentralizaciji: suchasnyj stan ta priorityty [Investment: practice and experience] Investyciji: praktyka ta dosvid*. Vol. 9. pp. 5–12.
5. Holubka, S., Shtuler, I., and Biloskursky, R. (2017). Financing actions of environmental and economic development in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, pp. 437–445.
6. Insam H. *Agricultural Waste Management in Europe, with an Emphasis on Anaerobic Digestion* (2014) *Heribert Insam*. University of Innsbruck. pp. 13–17.
7. European Environment Agency (2017) *Consolidated Annual Activity Report 2017*. pp. 148.
8. Treaty on European Union (1965) *Official Journal of the European Communities*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EN> (accessed 20.11.2019).
9. Directive 2009/28/EC on waste and repealing certain Directives (2008) *Official Journal of the European Union*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0098&qid=1574517078432&from=EN> (accessed 20.11.2019).
10. Directive 2010/75/EU on industrial emissions (integrated pollution prevention and control) (2010) *Official Journal of the European Union*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0075&qid=1574517946030&from=EN> (accessed 20.11.2019).
11. Directive 2009/28/EC on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC (2009) *Official Journal of the European Union*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&qid=1574521730411&from=EN> (accessed 23.11.2019).
12. Aims of the common agricultural policy. Available at: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en (accessed 20.11.2019).
13. Agriculture and bioenergy. *European Commission*. Available at: https://ec.europa.eu/agriculture/bioenergy_en (accessed 24.11.2019).
14. Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council (2009) *Official Journal of the European Union*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&from=EN> (accessed 25.11.2019).
15. Solid waste management. *Food and Agriculture Organization* Available at: <http://www.fao.org/fcitenvironment-health/solid-waste/en/> (accessed 20.11.2019).
16. Waste Diamond Model. Available at: <https://www.waste.nl/approach/> (accessed 24.11.2019).
17. Certification for Digestate Based on Food Waste. *Food and Agriculture Organization*. Available at: <http://www.fao.org/nr/sustainability/despilfarro-de-alimentos/base-de-datos/projects-detail/es/c/133915/>; (accessed 27.11.2019).

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Аннотация. В статье рассмотрены основные аспекты управления отходами производства продукции сельского хозяйства в Европейском Союзе (ЕС). За объект исследования были взяты законодательные и институциональные базы управления отходами в странах ЕС. Определены главные нормативно-правовые аспекты управления отходами производства продукции сельского хозяйства в ЕС. Построена схема управления отходами сельского хозяйства в ЕС. Рассмотрены основные проблемы управления сельскохозяйственными продуктами: уменьшение экономической эффективности предприятий, занимающихся переработкой, и культуры управления отходами в обществе. Проведен анализ основных рисков всех подходов управления отходами производства продукции сельского хозяйства в Европейском Союзе. Подробно рассмотрены проектные гранты и локальные поддержки развития управления отходами производства продукции в Европейском Союзе.

Ключевые слова: утилизация отходов, переработка, сельскохозяйственные отходы, биотопливо, Европейское агентство по окружающей среде.

CTURING AGRICULTURAL PRODUCTS

Summary. The article deals with the main aspects of waste management of agricultural production in the European Union (EU). The legislative and institutional bases for waste management in EU countries have been taken as the subject of research. Thus, the main regulatory aspects of waste management of agricultural production in the EU were identified. An EU agricultural waste management scheme has been established. The main problems of agricultural product management are considered: reduction of economic efficiency of processing enterprises and culture of waste management in society. Agricultural wastes are quite diverse, representing residues from various forms of growing and consuming fruits, vegetables, meat and fish. Agricultural production wastes are left behind after the production cycle and are not profitable in themselves, since the cost of collecting, transporting and storing them for most businesses is greater than their cost. Thus, the economic efficiency of enterprises that manage and recycle production waste is significantly reduced. It is important to identify the main approaches to the management of agricultural waste and the experience of its use in the European Union (EU). The experience of solving the problems of low economic efficiency of waste processing through investment and grant programs of international organizations is relevant. One of the most popular methods of waste management in the EU that needs to be implemented first of all in Ukraine is the separation of liquid and solid agricultural wastes with further dehydration and composting in fermentation systems. At the moment, these systems are quite widespread and innovatively developed, which has led to a large number of technological innovations in the field of fertilization. Methane fermentation is gaining popularity. Thus, the results of the study have shown the importance of effective management of EU agricultural waste. Project grants and local development strategies agreed by international institutions and the European Commission are a modern type of waste management. The levers of influence on agricultural enterprises present in EU institutions are in line with the level of development of agricultural processing in the EU, and a well-established administration system has made this development sustainable over the years. It should be noted that the EU agricultural production waste management system should become the basic model for further adaptation and implementation in Ukraine.

Key words: waste management, recycling, agricultural waste, biofuels, European Environment Agency.